

Přátelé,

posílám Vám náčrtky možného využití kláštera a školy. Chci na nich doložit, že kvůli novému využití nemusí být nutné žádné radikální přestavby, že v podstatě by se mělo v klášteře více bourat, než přistavovat a že když se nákresy z těch velkých plachet zmenší na A4, nevypadají ty prostory už tak obrovské a úkol co s nimi tak neřešitelný ☺.

Co je, a co není klášter

ne snad, že bych chtěl poučovat, ale pouze pro zajímavost:

V knížce *Valašsko ve starých fotografiích* pan Stoklasa opatřil fotku soukromé dívčí školy v Zašové („ústavské školy“) zavádějícím popiskem „Klášterní budova“ (viz obr.). Jinde v tisku nebo na webu jsem už narazil i na nesmyslné slovní spojení „Klášter sv. Josefa v Zašové“.

Nepsali to lidé místní, což je omlouvá. My Zašovjané bychom v tom ale měli mít jasno: tzv. červená budova bývalé školy má něco málo přes sto let a nechal ji vystavět pro své chovanky *Ústav sv. Josefa* – dobročinná instituce, která roku 1901 koupila podstatnou část areálu tehdy již 120 let zrušeného trinitářského kláštera. Předcházejícími majiteli byli soukromí podnikatelé a obec Zašová, která měla v polovině východního křídla cca 100 let obecní školu. Druhá polovina téhož křídla slouží od r. 1783 až dosud jako fara.

Červená ústavská škola je tedy sice také součástí areálu, který letos obec získala do svého vlastnictví (a je to velmi pěkná budova hodnotné architektury, která si jistě zaslouží, aby se pro ni našlo nové a dobré využití a aby adaptací neutrpěl její působivý vzhled) nicméně **stavební kulturní památkou je pouze budova samotného kláštera.**

Bohužel, ani v bývalém klášteře už není vše z dob trinitářů. Obecně se dá říct, že zachovalejší je o něco starší východní křídlo, kdežto západní křídlo a spojovací příčný trakt prošel mnoha přestavbami, které nezměnily pouze vnitřní dispozici, ale i celkový vzhled kláštera.

Proč bych nerad viděl náš klášter přestavěný na bytový dům

Představme si, že bychom nezískali bývalý klášter, ale třeba starý zámecký park. Pokud bychom mu chtěli vrátit a podržet jeho historickou tvář, pokud bychom chtěli, **aby sloužil veřejnosti**, stálo by nás to dost práce a peněz (odstranit divoký nálet, udržovat stromy, chodníky, osvětlení, obnovit jezírko, altán, lavičky...)

To je jeden možný přístup. Ale nabízí se také možnost celý ten bývalý zámecký park rozparcelovat na chatovou osadu k pronajmutí občanům. Při pohledu zdálky by park stále vypadal jako park, dokonce i nějaké ty exotické dřeviny by tam zatím zůstaly, ale do parku by už nikdo nemohl, jen nájemníci této zahrádkářské kolonie; ti by byli jistě velmi spokojeni a OÚ také – zbavil by se tak starostí co s parkem a dokonce by ještě získal z pronájmu nějakou tu korunu do obecní kasy.

Všichni však (snad) cítíme, že ten ekonomicky výhodnější a zdánlivě racionálnější přístup není ten lepší.

Jiný příklad – dnes je brněnský Špilberk pečlivě a nákladně zrekonstruován a udržován, ale v době, kdy byl ještě zanedbaný a zchátralý, objevila se v tisku zpráva, že pevnost bude přestavěna na malometrážní byty. Bylo to myšleno jako recese (- v aprílovém čísle novin napsat, že bývalé věžeňské kobky se změní na garsonky), ale brněnská veřejnost to jako vtip nepochopila a na magistrát začaly docházet stížnosti, protesty, petice. Lidem by to přece mohlo být jedno – raději kolonie sociálních bytů, než ruina – ale nebylo jim to jedno.

Stejně tak si myslím, že není jedno, co bude v zašovském klášteře a že **finanční aspekt je sice velmi důležitý a do značné míry limitující, ale nemůže být brán jako jediný nebo určující.**

Zatímco všechny předešlé způsoby využití kláštera se daly chápat jako dočasné (a také takovými byly) v okamžiku, kdy se klášter přestaví na byty a kdy se do nich nastěhují první nájemníci... Nestačí nalézt pro klášter smysluplné využití, vždyť třeba věznice mají také svůj smysl, ale navzdory tomu jsme rádi, že náš klášter neskončil tak, jako ten ve slovenské Ilavě.

Je proto potřeba nalézt takový přístup k opravě a úpravě kláštera, takové využití, které by bylo nejen potřebné, ale bylo též výrazem naší kulturnosti; **aby zašovský klášter už přestal být pouze „matrikovou“ kulturní památkou, tedy objektem, který o své památčnosti ani kulturnosti nevydává svědectví, na kterém jedno ani druhé nikdo nepozná, na kterém to prostě není vidět, ale je to jen zapsáno kdesi v šanonu na památkovém úřadě.**

Přál bych si, aby ona kulturnost a památčnost na nás dýchla nejen z těch staletých zdí, ale i z veškerého dění, které se za těmi zdmi bude odehrávat, aby jako za dob trinitářů a pak ústavu a jeho sestřiček, klášter své okolí jaksi kultivoval. (Aby každý, kdo obnovený klášter navštíví, se cítil pěkně, odcházel obohacen a říkal si: „dobře to tenkrát ta Zašová udělala – že do toho šla. ☺)

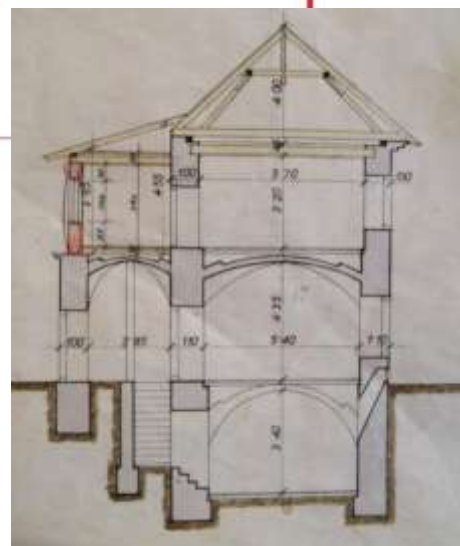
Doposud všechny stavební zásahy do objektu směřovaly k jeho „modernizaci“, k popření a zamaskování jeho původního účelu. Je načase toto změnit a objektu – pokud to jen lze, navrátit jeho „tvář a duši“, obnovit jeho historický vzhled a přiznat původní účel.

Dovolil jsem si použít jeden z výkresů Jiřího Šimčíka, který v řezu zachycuje současný stav budov a červeně do tohoto výkresu načrtnout, jak by vypadal v téže linii řezu profil původních klášterních budov.

Obvodové zdivo původně pouze přízemní stavby klášterních křížových chodeb obepínajících vnitřní čtvercový dvůr bylo v západním a příčném severním traktu zvýšeno o další dvě patra a samotná budova o jedno patro, takže celý objekt nabyl na objemu a mohutnosti, kdežto vnitřní dvůr klášterní kvadratury se stal úzkým, tmavým, stísněným. Pozdější vestavby a přístavby tyto necitlivé stavební úpravy kláštera už pouze završily.

Původně byl i celý západní a příčný trakt kláštera podobně úzký a nízký, jako je dosud trakt východní v místě fary. (Výkres vpravo z období r.1940 – zadržování otevřeného lodžie východního traktu.)

Na této letecké pohlednici je dobře patrné zvětšení hmoty spojovacího příčného traktu budov. Žlutá linka ukazuje původní profil budovy, který je dodnes zachován v části náležející faře, červená linka ukazuje současný stav po všech přestavbách. Stejná změna profilu postihla také a především celý západní trakt.

Stavebně historický průzkum teprve proběhne, ovšem ze všech těchto souvislostí si i naprostý laik, jako jsem já, může dovolit odhadnout a označit, které části zdiva jsou z doby trinitářů a které výsledkem pozdějších přestaveb. Proto v následujících náčrtcích návrhů možného využití budov používám barevné rozlišení - pastelkou ☺:

Červená – původní zdivo z doby kláštera (bude zachováno v každém případě, ale i v tomto červeně označeném zdivu jsou úseky nepůvodní, vzniklé v minulosti přebouráním, zazděním a posunutím okenních a dveřních otvorů).

Oranžová – zdivo z pozdějších přestaveb, které bude zachováno tam a tehdy, kde se to s ohledem na nové využití hodí nebo všude tam, kde by návrat k původnímu stavu byl sice žádoucí, ale ekonomicky neúnosný.

Bez barvy – především některé příčky a další zdivo z pozdějších přestaveb bez historické hodnoty, které bude (mělo by být) kvůli novému využití objektu a kvůli alespoň částečné rekonstrukci historické dispozice a vzhledu odstraněno.

Zelená – nové příčky vzniklé v důsledku adaptace objektu pro jeho nové využití.

Jako podklad pro tyto amatérské náčrtky nového využití jsem si dovolil využít již zmíněné výkresy současného stavu objektů (autor Jiří Šimčík).

Tento návrh možného využití budov areálu bývalého kláštera vychází především z představ a názorů, které zazněly na předešlých debatách „pracovní skupiny kláštera“. Přesto si ještě znovu dovolím zformulovat zdůvodnění, proč tento konkrétní návrh vypadá právě takto a ne jinak:

Považuji za velmi důležité mít na paměti a stále si připomínat, že o získání areálu kláštera do majetku obce jsme neusilovali proto, že bychom snad tyto objekty nezbytně potřebovali, neusilovali jsme o klášter proto, abychom měli konečně prostory pro vybudování domu pro seniory, učeben pro umělecké školy nebo místo pro turistickou ubytovnu či obecní muzeum. Naším základním motivem bylo **získat tuto kulturní památku, spjatou po staletí s naší historií, abychom zabránili či předešli její další devastaci, jejímu nevhodnému využití.**

Je samozřejmě nezbytné, hledat v zájmu revitalizace celého areálu i jednotlivých budov jejich smysluplné využití, to však je a bude „pouze“ vedlejší efekt, přidaná hodnota a odměna celého našeho snažení; bude to velmi žádoucí a potřebný důsledek, nikoliv však příčina procesu obnovy, rehabilitace a rekonstrukce této naší kulturní památky.

Konkrétní využití těchto budov je tedy prostředkem vedoucím k cíli ale nikoliv cílem samotným. Znovu připomínám, že když jsme klášter získali, nejasali jsme, že konečně máme to vše kam umístit...

V Zašově jsou (když pomínu pro tuto chvíli Veselou) pouze čtyři objekty evidované jako kulturní památka: kamenný kříž proti Borovičkům, sochu sv. Jana pod kostelem, kostel sám a **klášter**.

Nějaký ten starý kříž nebo socha světce je v každé obci, kostel takřka také, ale kolik obcí má ve svém intravilánu nebo dokonce ve svém vlastnictví klášter? Nedívejme se tedy na úkol adaptace kláštera jen jako na břemeno, jako na cosi, co nás bude finančně i jinak zatěžovat, ale jako na výsadu, na výjimečný vklad a dědictví, které Zašovou mezi ostatními obcemi v okolí čímisi ozvláštňuje – co se stane jakýmsi místním „fenomémem“, podobně jako třeba Stračka.

Když se nám podaří tento úkol dobře pojmout a zrealizovat, vznikne v centru naší obce - počínaje oním křížem, přes park starého hřbitova, historickou sochu sv. Jana Nepomuckého, poutní kostel, farní zahradu, klášter, ústavskou školu, a kolem obou rybníků až na konec klášterní zahrady - **výjimečný, kulturně historický, turisticky zajímavý areál**.

Na logickou otázku, kde na takovou revitalizaci kláštera vezmeme prostředky, odpovím popravdě, že nevím. Víím ale, že **nejdříve má mít člověk vizi a teprve v druhém kroku hledá cesty, jak své představy uskutečnit**. Nikoliv opačně – budovat něco jen nebo hlavně proto, že právě teď a na tento účel se prostředky zrovna nabízejí. Ostatně právě důraz na to, že se jedná o **revitalizaci kulturní památky**, může být v budoucnu tím argumentem a směrem, který pomůže finanční pomoc získat. Nejdříve ovšem musíme my sami takto – tedy jako k obnově **naší** kulturní památky – k problému přistupovat.

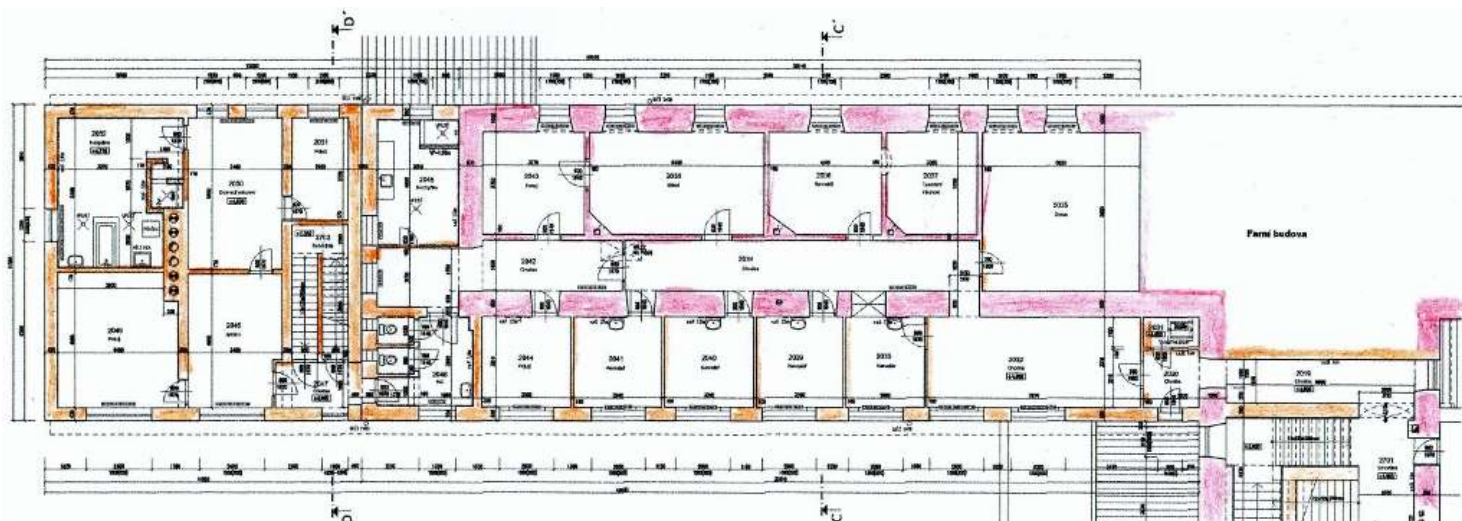
Z praktických a ekonomických důvodů bude míra obnovy kláštera vždy pouze kompromisním řešením, není možné zcela odstranit a napravit rozsáhlé stavební změny, které v minulosti na tomto objektu proběhly a především finanční náročnost obnovy i provozu bude motivem hledat taková řešení, která nezatíží obecní rozpočet nad přijatelnou mez.

Rekonstrukci bych rozčlenil takto:

- 1) **Vyjmout prozatím z plánu rekonstrukce celé východní křídlo kláštera**. V jeho přízemí funguje momentálně prádelna, v patře může mít zázemí pro svou činnost Klášter s.r.o., v přístavbě je kotelna a nad ní velký, použitelný byt. Na adaptaci této části kláštera by došlo až po úspěšné revitalizaci zbylé části, tedy celého jeho západního bloku, spojovacího traktu a vnitřního nádvoří. Zatím může být tato část využívána tak, jak je.
- 2) Pokud se nepodaří nalézt pro zbývající část kláštera (západní a severní trakt) nějaké **vhodné krátkodobé prozatímní využití**, které by nevyžadovalo větší investice, ale naopak přineslo zisk, který by pokryl alespoň náklady na energie, doporučoval bych v této části kláštera vypustit vodu z rozvodů ÚT i z vodovodu, dále už tuto část netemperovat a chápat tento objekt jako v podstatě „hrubou stavbu“. **Po provedení stavebně-historického průzkumu přistoupit k jeho postupné adaptaci**.
- 3) Celé třetí patro spojovacího traktu (podkroví) kvůli velkým tepelným ztrátám oddělit uzavřením příslušné části schodiště novou stěnou a dveřmi. Toto patro se třemi dvouúžkovými podkrovními pokoji považovat v podstatě jako půdní prostor a nadále využívat max. jako netemperovaný sklad.
- 4) Budovu „ústavské školy“ vyklidit a podniknout kroky k její přestavbě na „KODUS“. (Zde není žádné omezení ze strany památkářů.)

Více zdůvodnění u náčrtků na dalších stranách. **Předesílám, že si nehraji na projektanta**. Dal jsem jen amatérským způsobem své názory na papír. Starosta mne před časem přizval do *pracovní skupiny klášter*, a když už se tak stalo, chci být této skupině a především věci samotné něco platný.

Východní trakt – objekt A2 (pokračování farní budovy)

Tato část kláštera patří k jeho nejstarší části (v podzemí se nachází prostorný sklep). Po zrušení kláštera zde byla na více než sto let umístěna obecní škola, později byla v patře klauzura řádových sester a veřejně přístupná kaple (venkovní schodiště). Ještě později byla původně otevřená lodžie s kamennými sloupy zazděna a vznikly zde kancelářské prostory. Toto křídlo bylo dvakrát prodlouženo: poprvé o úzký přístavek se záchody, v době pozdější o kotelnu s bytem v patře. Přízemí bylo a je využíváno jako prádelna.

Je zřejmé, že vzhledu a navrácení historické autentičnosti budovy i přilehlého prostranství by velmi prospělo obnovení otevřené lodžie.

Domníval jsem se, že v patře by mohlo být turistické ubytování vyšší třídy a také prádelna v historických klenutých prostorách v přízemí by neměla být konečným a trvalým řešením; ovšem jak píšou v úvodu, s rekonstrukcí této části kláštera bych počkal, až bude ukončena adaptace zbývajících - hlavní části.

Zatím by prostory v patře tohoto křídla mohly dobře sloužit Klášteru s.r.o. a jeho případným

zaměstnancům jako pracoviště, kancelář a šatny, uvažovanému sdružení mladých ochránců přírody jako klubovny, místnost na schůze a jednání atd.

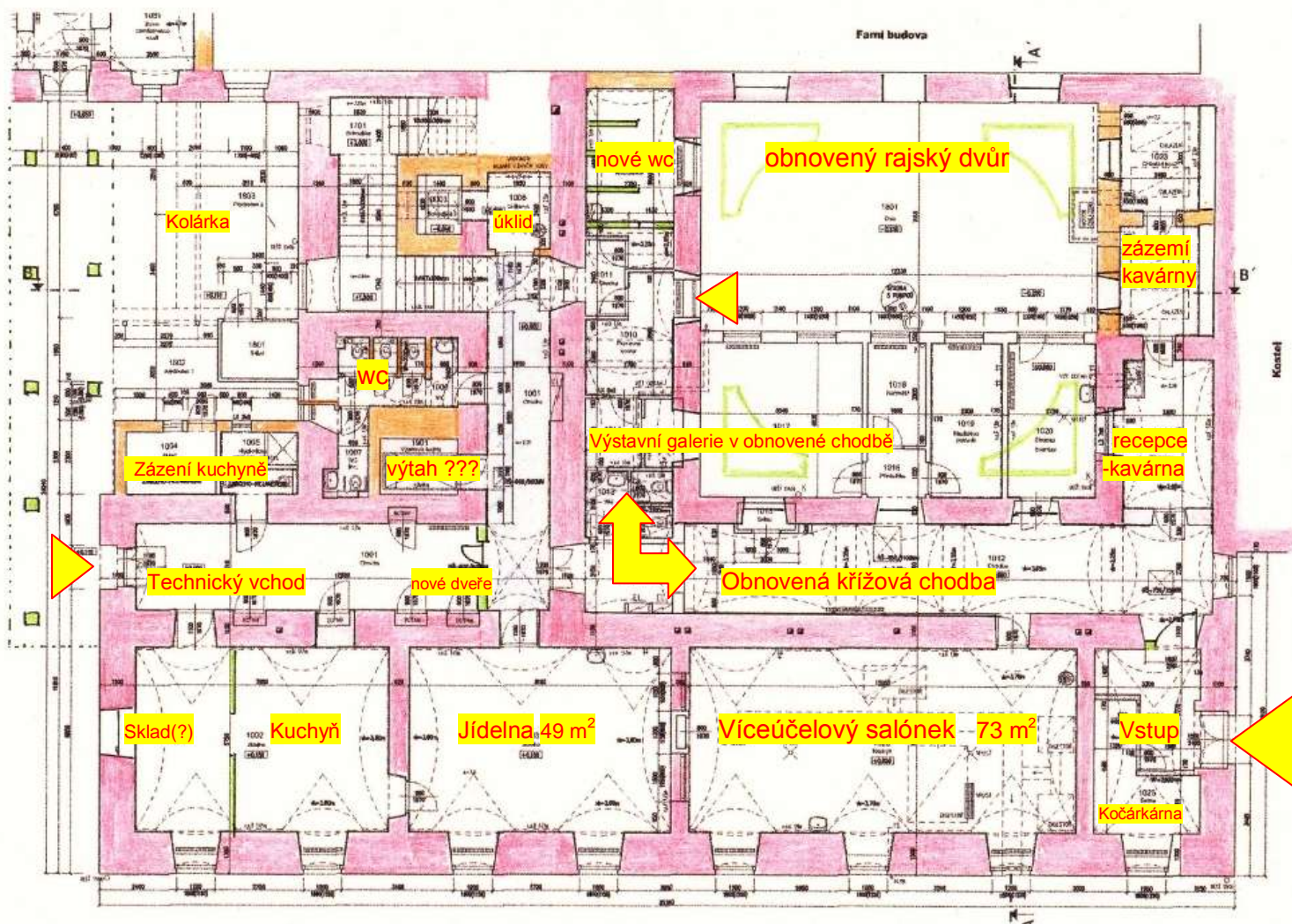
Do zimy je potřeba učinit taková opatření, aby bylo v této části budovy funkční vytápění. Pokud se nenalezne vhodné prozatímní využití ostatních - zbývajících částí kláštera, bylo by vhodné tyto odpojit od rozvodů ÚT, vodu vypustit a stavbu už přes zimu netemperovat. Totéž se týká i budovy ústavské školy.

Na obr. okno do klášterní cely

Spojený příčný a západní trakt – objekt A1 – přízemí

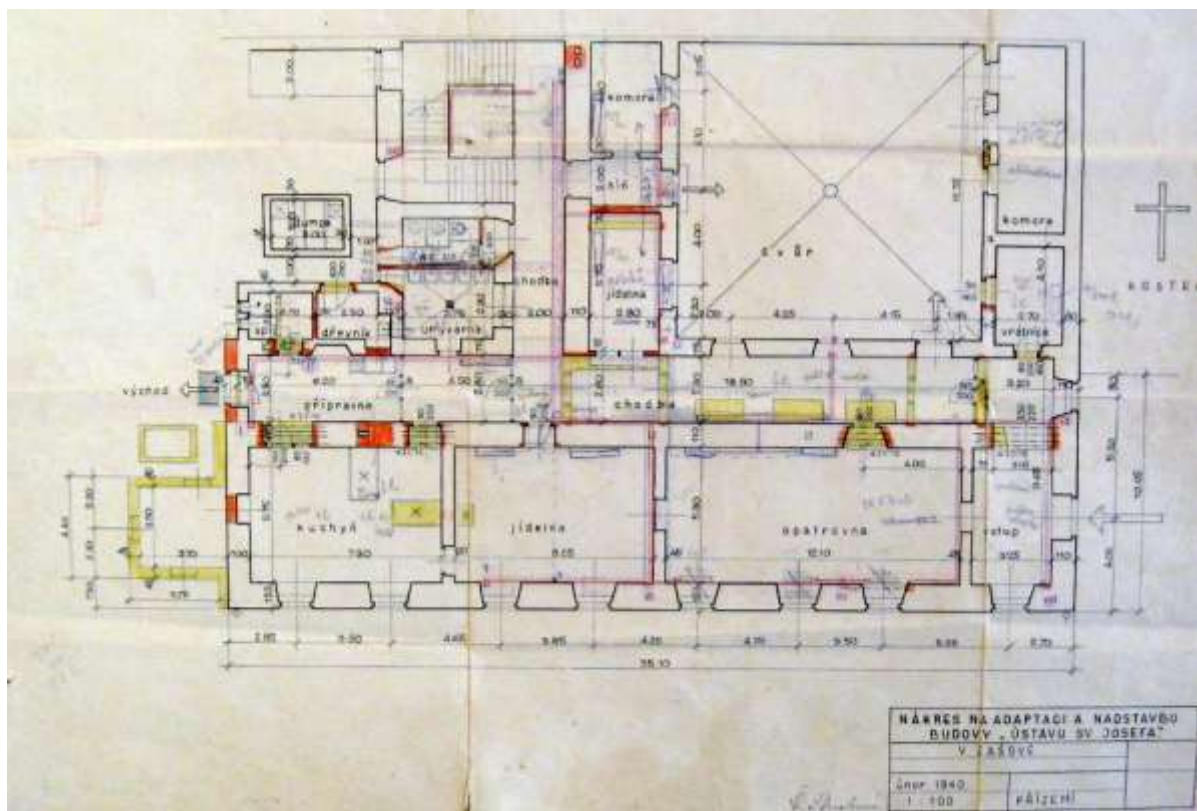

Přízemí objektu by bylo využito jako společenských prostor pro místní občany i ubytované návštěvníky a nájemníky kodusu. Byl by znovu obnoven hlavní vstup z prostranství před kostelem (zde jsou v současnosti šatny a vstup se používal jen jako technický – pro zásobování kuchyně). Naopak technickým by se znovu stal zadní vchod u (staro)nové kuchyně, ze které by bylo možno přepažením vyčlenit sklad – bude-li taková potřeba. V severní stěně by mohlo vzniknout okno, protože v minulosti zde také nějaký stavební otvor byl – patrně dveře do přízemního přístavku, který se nacházel při severní štítové zdi (viz stará fotografie a stavební výkresy na násl. straně).

V příčném traktu byla kromě schodiště původně pouze jediná klenutá místnost, kde je dnes WC a výtahová šachta. Pokud by byl **zastaralý výtah, který zde není nezbytně potřeba, zrušen**, vznikl by tu prostor na rozšíření WC. V opačném případě budou muset být nové toalety na konci obnovené křížové chodby spojovacího traktu. Tato chodba je v současnosti úplně zastavěná příčkami různých malých kamrlíků; jejím stavebním „vyčištěním“ a obnovením oken do rajského dvora bude tomuto místu znovu přiznán **charakter typické klášterní architektury**, prostor získá na světle a vzdušnosti. Také rajský dvůr musí být očištěn od všech vestaveb z nedávné doby. Bývalá vrátnice v původním, dochovaném přístavku při kostelní zdi by sloužila jako recepce a minikavárna se stolováním ve vstupní části křížové chodby nebo na dvoře. Bývalé chladírny poslouží po adaptaci jako zázemí pro kavárnu – sklad zahradního nábytku apod.

Technický vchod spolu s vchodem do objektu A2 by měl být zastřešen společným přístřeškem na sloupech - jak patrně vytečkovanou čarou na náčrtku. Za přístřeškem tak vznikne uzavíratelný dvorek využitelný třeba jako kolárka pro turisty. V minulosti zde ústilo venkovní schodiště z patra budovy A2.

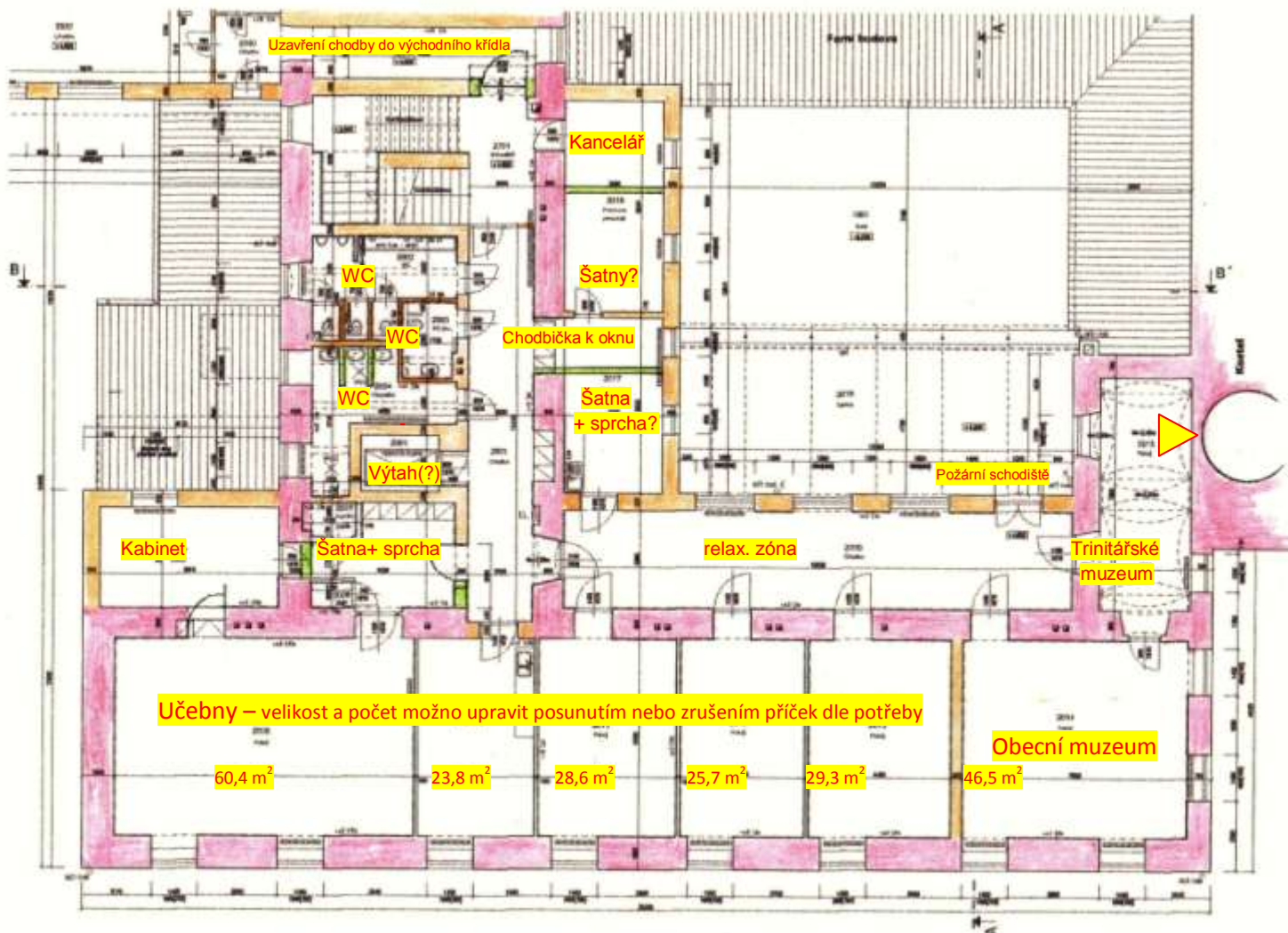

Výkresy z doby zásadní přestavby - výkresy nesou datum 1940. Za kuchyní je vidět žlutý přístavek. Části stavby při této přestavbě vybourané jsou znázorněny ve výkresech žlutě, části nové – zazděné otvory apod. – červeně. Vstup na vnitřní dvůr byl i dveřmi přímo proti schodišti – možno obnovit.

Foto před r 1940: šipka ukazuje zmíněný přístavek s pultovou střechou, za ním je vidět balkon při lodžii východního křídla, na který vedlo venkovní schodiště z nádvoří.

Spojený příčný a západní trakt – objekt A1 – první patro

V prvním patře se ještě také dochovalo zdivo jádra původního kláštera (červeně) ale budova byla přístavbami takřka o 50% rozšířena (oranžovo-hnědá barva).

V tomto patře by mělo mít své místo **Obecní muzeum** a spec. „trinitářská“ expozice (odtud teoreticky možný přístup na schodiště do věží – žlutá šipka). Zbývající prostory by mohly sloužit jako **učebny a zkušebny uměleckým školám** – bude-li zájem. Na násl. straně na výkrese z období přestavby kláštera (1940) je vidět, že fakticky žádná příčka v této části budovy nezůstala na svém místě, proto i pro nové využití bude možno počet a velikost učeben přizpůsobit skutečným potřebám. Celková plocha těchto místností uvažovaných jako učebny je přes 160 m². Zvláště, pokud by zde měla působit taneční škola, bude potřeba dostatečné kapacity šaten a sprch. Ani v tomto patře není potřeba kvůli novému využití žádných dramatických stavebních úprav. Nově zde vznikla chodbička k oknu, aby bylo možno v současnosti tmavé a nevětratelné vnitřní chodbě dodat denní světlo a čerstvý vzduch.

Nebude-li zájem ze strany škol, může celý tento prostor sloužit např. jako muzeum. Jednak je zde možnost oslovit muzea v okolí, která často nemají exponáty z depozitářů kde vystavit, jednak můžeme přijít s nápadem a iniciativou vlastní. Jako příklad že to lze připomínám Horní Lideč, kde před časem přišli s nápadem vybudovat „obecní“ betlém. Nejenže se podařilo tuto bláznivou myšlenku obhájit v zastupitelstvu a zrealizovat, bylo dokonce potřeba pro tento betlém postavit novou spec. budovu. Nepředstavitelné se stalo skutkem a tento „iracionální“ nápad je spolu s novým kostelem sv. Václava celoročně cílem mnoha zájezdů. My novou budovu stavět nemusíme, stačí jen pojmout nějaký ten „bláznivý nápad“ ☺.

Jeden takový mě napadl v neděli na Radhošti při pohledu na papírový model kaple a na mapu církevních památek ČR: vytvořme v klášteře **Muzeum českých a moravských poutních míst**.

Poutní muzeum - na této myšlence se mi zdá zajímavé to, že bychom na realizaci nemuseli být sami, ale na této expozici by se podílela i jednotlivá poutní místa. Vycházím z předpokladu, že kdyby třeba Zašová byla oslovena s tím, že kdesi v Čechách vzniká poutní muzeum a zda tam nechceme prezentovat i naše poutní místo, tak bychom jistě chtěli – i kdyby nás to mělo něco stát. Předpokládal bych také spolupráci, pomoc a především propagaci ze strany *Evropské kulturní stezky sv. Cyrila a Metoděje*. Kromě obecných informací o vzniku a vývoji poutní tradice u nás i ve světě by zde byla představena vybraná poutní místa (nebo jinak významné církevní památky) – jednak slovem (základními informacemi, příslušnou legendou), obrazem (současnými i historickými fotografiemi, fotokopii oltářního obrazu...) a trojrozměrným modelem příslušného chrámu. Věřím, že některé farnosti by nám ze svého farního depozitáře zapůjčily i nějakou tu starou korouhev nebo jiný exponát. A že by i jinak využily této možnosti k vlastní propagaci (knižní publikace z daného místa, poutní obrázky apod.) Doma jsem později zjistil, že tato myšlenka není zase tak originální jak jsem si myslel, kromě různých místních poutních muzeí existuje už i např. expozice poutních míst plzeňské diecéze; na druhou stranu je to důkaz, že podobný projekt je reálný: <http://www.zcm.cz/vystava/poutni-mista-plzenske-dieceze>

Jestliže cítíte potřebu vrátit se z těchto snových úvah na zem - prostory tohoto patra by také mohly sloužit jako výrobní, pokud by se realizovaly některé vize spojené s činností Kláštera s.r.o. (výroba bylinných čajů a sirupů – např.).

Přesto v souvislosti s muzei a historií ještě jedna poznámka: Při přípravě improvizované výstavy při dni otevřených dveří jsem si uvědomil a pocítil, že s čestnou výjimkou Pavla Trčky a jeho webu, není u nás nikdo, kdy by se zabýval místní historií. Dobrým počinem bylo vydání knížky *Obec Zašová* (2003) – dnes už by nikdo informace zde obsažené nedal dohromady, ale v podstatě i to jsou a byly pouze plody amatérského nadšení. **Stále se vychází a čerpá takřka výhradně z knížek Fr. Šiguta a A. Bauera**, což byli ostatně také „historici“ amatéři. Prostě domnívám se, že pokud je obec schopna a ochotná vydat desítky tisíc např. na architektonickou soutěž ohledně „nové tváře“ kláštera, mohli bychom si také zadat odborníkům nové sepsání dohledatelné místní historie. Poslední dobou je módou pátrat po historii svého rodu, vytvořit si svůj rodokmen. Pro laika je to časově velmi náročné a i jinak obtížné (umění orientovat se v archivech a číst ve starých, rukou psaných zápisech – němčina, latina, kurent, švabach...) Proto si někteří lidé zadávají vytvoření svého rodokmenu odborníkům, specialistům. Proč by s podobnou zakázkou nemohla přijít obec? (Zvláště když plánuje vytvořit obecní muzeum.)

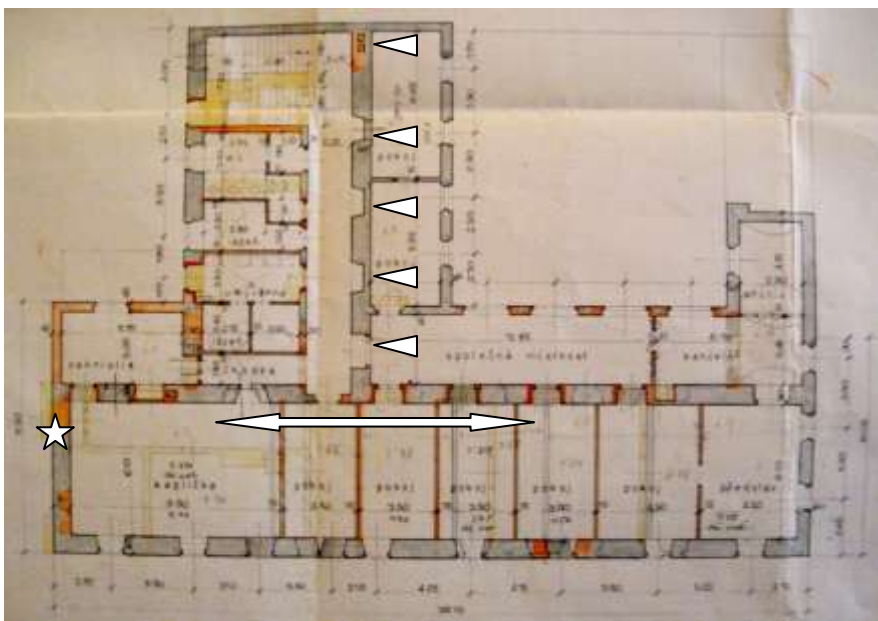
Na výkrese z r.1940 jsou ještě vidět zaslepené okenní niky v původně venkovní zdi (označeno šipkami).

Na dochovanou spojovací chodbu příčného traktu kolmo navazovala zrušená chodba západního křídla (oboustranná šipka) jak je ještě částečně patrné i z výkresu a jak se dá ostatně předpokládat z dispozice patra fary a celého východního křídla.

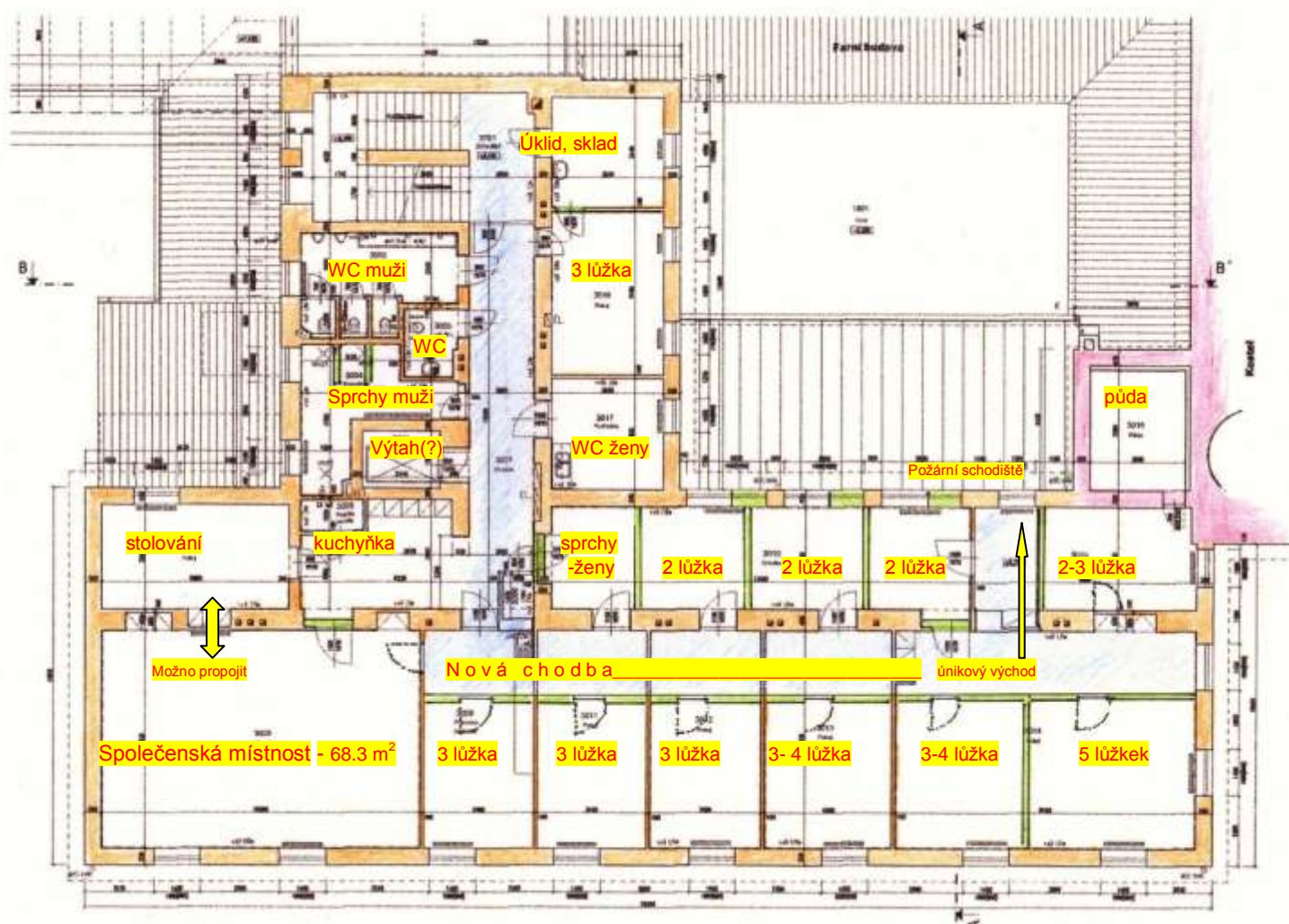
Na konci chodby při severní štítové zdi byl venkovní přístavek – prevét (ozn.*),

Na opačné straně tuto chodbu osvětlovalo prostřední okno v jižním průčelí.

Toto původní dispoziční řešení 1. patra (ovšem bez prevétu ☺) jsem aplikoval v návrhu přestavby novodobého 2. patra této části kláštera – viz násl. strana.

Spojený příčný a západní trakt – objekt A1 – druhé patro

Toto patro vzniklé přístavbou po r. 1940 by po adaptaci sloužilo pro **turistické ubytování**.

Nová střední chodba umožní vznik dalších místností na místě dosavadní široké chodby a současně dá stávajícím pokojům příznivější proporce. Ani v tomto patře však adaptace na nový účel nevyžaduje žádné dramatické stavební změny, v podstatě se jedná o několik metrů nových příček a zmenšení předimenzovaných okenních otvorů v bývalé chodbě.

Zde navržené velikosti pokojů a počet lůžek i počet, velikost a členění společných WC, sprch a dalších společných prostor, by měly **přibližně** odpovídat požadavkům na ubytování v kategorii „economy“ tj. „dvě hvězdičky“. Při realizaci tohoto záměru by už ale bylo samozřejmě potřeba vycházet přesně z daných norem (dvoulůžkový pokoj = 12,6 m², každé další lůžko + 5 m²).

Ani pro tuto formu ubytování není výtah do třetího nadzemního podlaží podmínkou. Jako únikový východ by i v tomto patře posloužilo venkovní schodiště nebo minimálně požární žebřík do nádvoří. (Dobře architektonicky navržené a řemeslně zpracované venkovní schodiště by se mohlo stát novou dominantou a ozdobným prvkem obnoveného rajskeho dvora).

Kuchyňka je záměrně navržena v otevřeném prostoru, což by mělo snížit nebezpečí nepozorovaného vzniku požáru při přípravě jídla. Vedlejší místnost pro stolování není samozřejmě určena ke společnému stolování všech ubytovaných, ale ke kulturnější konzumaci vlastnoručně připraveného jídla – bez nutnosti odnést si jídlo z kuchyňky na pokoj. Společenská místnost (přes 68 m²) zvýší komfort ubytování a bude nezbytná např. při využívání penzionu pro ubytování „škol v přírodě“ a podobných akcí. Odhadnutá kapacita ubytování je 34 lůžek, což bohatě stačí pro běžnou školní třídu i s doprovodem. Případná „přistýlka“ by zvýšila kapacitu „na autobus“ - 40 míst. (Lze řešit jednou patrovou postelí v každém z větších pokojů, výška místností je pro tento účel více než dostatečná.)

Vnější úprava vzhledu kláštera, jeho fasáda, by neměla historickou podstatu objektu maskovat, ale přiznávat, připomínat. Bylo by proto vhodné narušit současnou uniformitu západní strany se třemi řadami stejných oken minimálně tím, že bude obnoveno velké okno, jak se dochovalo na některých starých fotografiích (viz níže), kamenné nebo smíšené zdivo budovy by mohlo zůstat v některých částech (nejlépe v celé délce přízemí) obnažené, naproti tomu fasáda novodobého horního – druhého - patra by mohla být klidně i zateplená a z tohoto členění by bylo zřejmé, která část objektu je, a která není historická.

Fasáda zdí obepínajících vnitřní bývalý rajský dvůr – její barva - by měla být jednotná (fara i „ústav“). Při jižní zdi kláštera rostla vinná réva – bylo by pěkné toto olovit. Kvůli zútulnění vzhledu zadního nádvoří a také z praktického hlediska, by bylo vhodné zastřešit vstup a společný chodník do obou křídel kláštera společným přístřeškem na sloupech, které by „korespondovaly“ se sloupy (jednou snad) obnovené lodžie v patře východního křídla.

Ústav sv. Josefa dodnes připomíná socha jeho patrona v průčelí nad vchodem. Bylo by vhodné obnovit výklenek mezi okny v průčelí (viz. foto) a umístit do něj velký trinitářský znak, nebo červenomodrý kříž, který by byl připomínkou působení tohoto řádu zde v Zašové...

Šipka na obr. dole ukazuje zeď půdní nástavby s pultovou střechou, která kryje záhadný patrový přístavek při kostelní zdi. Nebýt této stavbičky, byla by mezi nárožím kostela a kláštera v úrovni jeho prvního patra mezera. Dnes vše kryje mohutná valbová střecha, ale část této půdičky je dodnes zachována – viz výkres výše.

Horní snímek je mladší (vyrostla lípa, budova školy a ozdobný štít kláštera...

Budova bývalé školy – přestavba na komunitní dům seniorů – „kodus“

Z rozhovorů kolem využití klášterního areálu mívám dojem, jako by se těžiště našeho zájmu přesunulo z kláštera na ústavskou školu. Do ní se všichni „zamilovali“, promítají do ní své představy a vize a klášter sám je jaksi odsunut na vedlejší kolej...

Ano budova školy je poměrně zachovaná a přímo volá po tom, aby dál sloužila jako škola... Kdybychom ji ovšem jako školu potřebovali. Nepotřebujeme. Proto se přece obec už před časem a možná trochu lehkovážně zbavila budovy své „staré školy“ za potokem...

Už snad rok se ví o tom, že klášter včetně červené školy získá obec. Mám samozřejmě informace pouze z druhé ruky, ale pokud vím, ani ze strany vedení naší místní školy, ani ze strany obou uměleckých škol zde neprobíhá žádný boj o získání co nejvíce a nejlepších prostor; žádný strach o to, aby mě ti druzí nepředběhli; spíše sleduji jakousi strategii vyčkávání...

Právě budova školy je z mnoha důvodů vhodnější objekt pro komunitní dům seniorů, než historický objekt kláštera. Především bude moci sloužit svému novému účelu celý – tak jak je, bez mísení funkcí, což bude výhodné jak pro čerpání dotací, tak pro provoz. Každá třída - každá dvojice oken - představuje jeden byt.

Třídy mají plochu cca 40 m² (podle podmínek nesmí mít byt kodusu větší plochu, než 45 m²). Opakuji, že si nechci hrát na projektanta, ale vyzkoušel jsem si, že byt pro jednoho člověka se do 40 m² pohodlně vejde a při vhodném řešení i byt pro manželský pár.

Všechny současné kamrlíky na chodbě by bylo možno vybourat, což by byl do značné míry návrat k původnímu stavu (tento volný prostor užívaly děti jako šatnu) ale především zde tak vzniknou požadované společné – komunitní – prostory. Spolu s centrálním schodištěm tak celá stavba získá znovu na vzdušnosti, světlosti, jakési velkorysosti, čímž byla ostatně tato budova charakteristická od svého vzniku.

Jinou možnou variantou je, že by zde, přímo přes chodbu, měl každý byt jakousi komoru – místo pro uskladnění sezonních věcí, bicyklu apod. Společný komunitní prostor by v tom případě vznikl na místě současné tělocvičny v přízemí. Společnými prostory (vhodnými třeba k sušení prádla) by v obou patrech byly také úzké a dlouhé místnosti, skrz které jsou přístupné balkony v průčelí budovy.

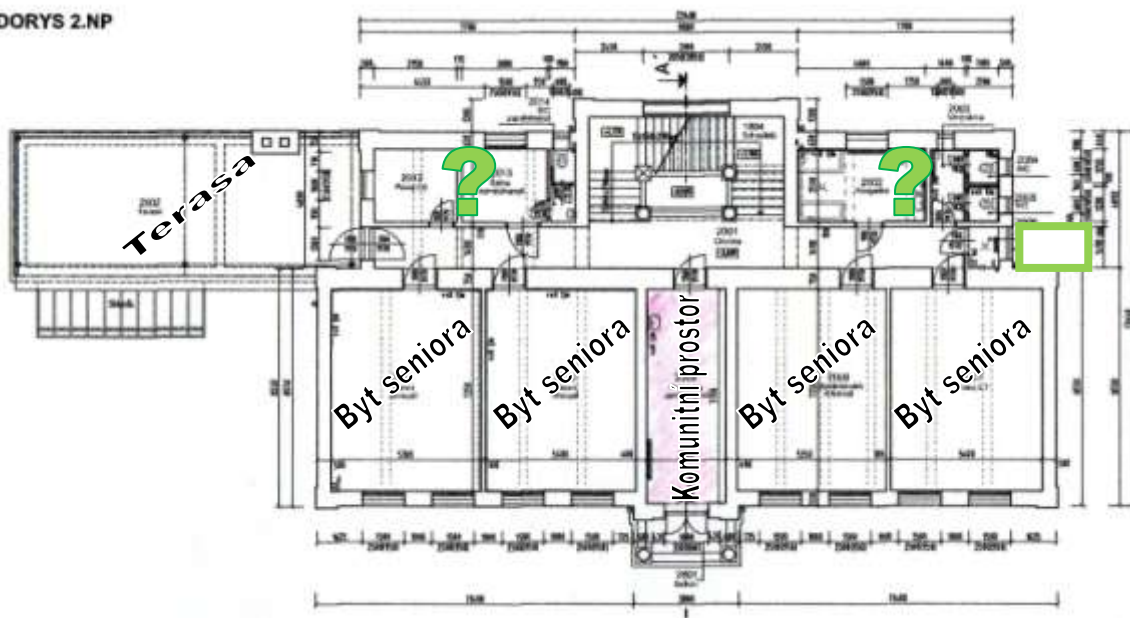
Rohový pokoj v přízemí se pro svou strategickou polohu s výhledem na vjezd do areálu a s navazujícím zázemím a dílnou přímo nabízí jako **pracovna správce areálu**. Viz obr. přízemí.

Bezbariérovost komunitního domu seniorů zajistí přístavba výtahu při severní straně budovy - proti centrální chodbě (naznačeno zeleným obdélníkem).

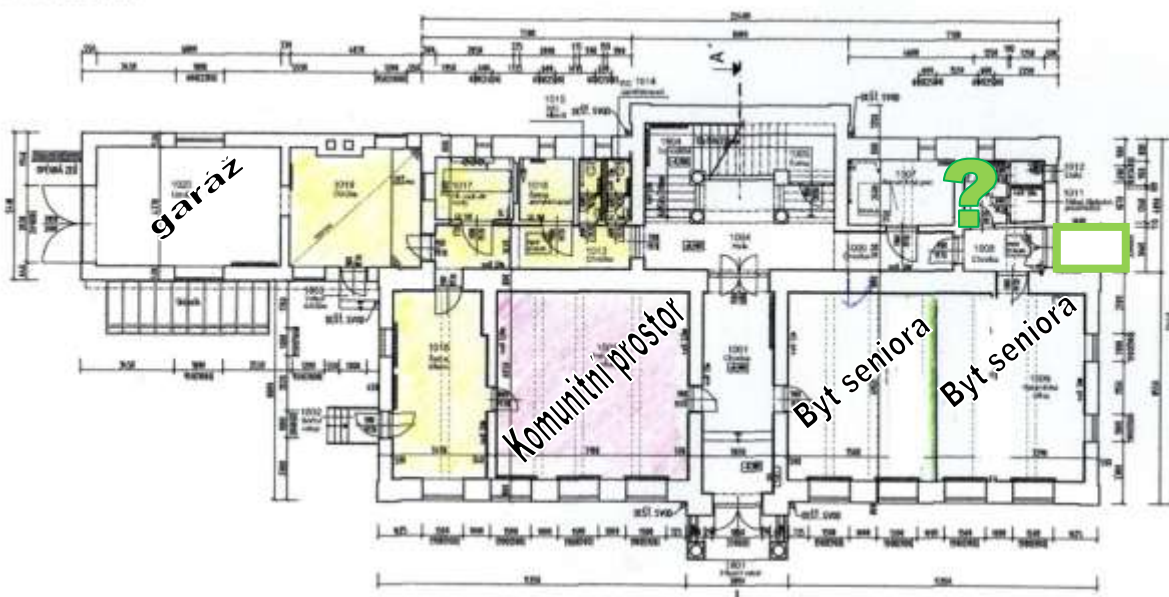

KODUS:

PŮDORYS 2.NP

PŮDORYS 1.NP

2. a 3. nadzemní podlaží budovy je řešeno totožně, v každém z těchto podlaží vzniknou čtyři byty, v 1. nadzemním podlaží dva byty + společný komunitní prostor – místnost o 50 m². Celkem tedy v domě vznikne 10 bytů. Zelené otazníky označují prostor s alternativním řešením, buďto nuže být tento prostor volný, řešený jako společný, komunitní (sedací nábytek, pokojové květiny...) nebo zde – přes chodbu - mohou vzniknout vedlejší místnosti k bytu – komory, každá o ploše cca 6 m² (nebo na každém patře kombinace obou variant).

Na plánu přízemí (1.NP) je žlutě označen prostor, který by bylo vhodné ponechat jako pracoviště správce areálu (kancelář, dílna, sklad, soc. zázemí - případně i včetně přilehlé garáže).

Jako u předešlých návrhů i zde se jedná pouze o základní návrh rozvržení nových funkcí do starých objektů. Konkrétní podoba bytů, jakož i např. počet a velikost pokojů v případě turistického ubytování, potřebný počet toalet, řešení únikových cest... to vše je práce pro stavebního inženýra, znalého příslušných norem. Domnívám se, že přínos zamýšlené architektonické soutěže by byl nebo bude sporný, protože tyto objekty už stojí; vzhled školy měnit nechceme a historické jádro kláštera, které je potřeba zachovat, mnoho prostoru pro novátorské pohledy také neposkytuje a snad nejsou ani žádoucí. Řečeno lidově – „není zde co řešit“. Je to práce „jen“ pro šikovného projektanta.

Revitalizace je, když...

Osud budovy zašovského kláštera se trochu podobá příběhu obrazu Zašovské Madony; byl tak dlouho přemalováván a „vylepšován“, až nakonec skončil mimo zájem a pozornost lidí a celá desetiletí visel na stěně za oltářem jen jako součást kostelního inventáře...

Bylo potřeba odvahy, nadšení a odhodlání nebát se sáhnout na ten starý obraz a nechat odstranit všechny ty nánosy amatérských oprav poplatných dobovému vkusu a restaurovat obraz tak, aby se svým vzhledem blížil podobě, kterou mu dal dávný malíř. Teprve po tomto ozdravném zásahu se obraz Panny Marie znovu stal ozdobou oltáře a celého kostela i pýchou jeho farníků.

Také na zašovském trinitářském klášteře se podepsala minulá staletí, vkus i nevkus doby, ve které byl klášterní areál modernizován a upravován podle účelu, kterému právě sloužil. V té době byla snaha historické prvky klášterní architektury a původní vzhled i význam objektu spíše potlačit, než zachovat, udržovat nebo dokonce obnovit.

Formálně je náš klášter zapsán jako kulturní památka. Formálně proto, že „kulturnost a památečnost“ nevzniká a ani se nezajistí úředním zápisem do nějakého seznamu kdesi na úřadě.

Atmosféra „historična“ a památnost musí přímo vyřazovat ze stavby samotné, takže i obyčejný kolemjdoucí se na takovou stavbu se zalíbením zadívá, sám pozná a vnímá, že stojí před kulturní památkou, protože je to zřejmé a nepřehlédnutelné (nikoliv proto, že je to uvedeno v jakémsi úředním rozhodnutí).

Majitelem nebo správcem správně pochopená, dobře udržovaná a vhodně využívaná kulturní památka pak sama láká k návštěvě, vzbuzuje zájem o její bližší poznání...

Revitalizace – to není totéž co přestavba z důvodu nového využití objektu. To bychom mohli revitalizací nazvat i to, co se dělo za Josefa II. nebo za komunistů, kdy kláštery (často staré, památné a architektonicky cenné, plné nástěnných maleb a sochařské výzdoby) dostávaly nové využití – byly z nich kasárna, sklady, věznice... To však nebyla revitalizace ale devastace.

Revitalizace tedy znamená víc, než jen dát staré stavbě nový smysl a účel (jakkoliv třeba momentálně potřebný). **Re-vitalizace** značí skutečnou obnovu života takové stavby a život – to není jen „tělo“, ale i „duch“.

Prál bych si, aby tato poslední změna majitele zašovského kláštera znamenala víc, než jen jeho nové a jiné využití, aby nezbytné stavební úpravy nebyly pouze dalšími v řadě těch předešlých, kdy se ve jménu modernizace a přizpůsobení novému účelu necitlivě až bezohledně zmrzačil duch a charakter této kulturně památné stavby.

